

Abanoo.nashr@gmail.com

تعاونی ریاضی

(از نگاه امام علی (ع))

دکتر حسن سلامی

چاپ اول: ۱۳۸۵

چاپ دوم: ۱۳۸۶

چاپ سوم: ۱۳۸۷

چاپ چهارم: ۱۳۸۸

چاپ پنجم: ۱۳۸۹

بی ثباتی دولت

(از نگاه امام علی (ع))

دکتر حسن سلامی

۸۲۲۲۹

سرتاسره: سلاه، حسن، ۱۳۴۶

عنوان و نام پدید آورنده: بی ثباتی دولت در نگاه امام علی (ع) حسن سلامی

مشخصات نشر: کرج: آبارون، ۱۳۵۰

مشخصات ظاهری: ۲۰۰ ن. ۵/ ۱/ ۴×۵ س. م

فروست: سیاست

شابک: ۴-۴-۰۰۶۶۶۰-۶۶۲۲-۹۱

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: علی ابن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق، نهج البلاغه، سیاست و حکومت

موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Views on politics and government

موضوع: علی ابن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق، نهج البلاغه - سیاست و حکومت

موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Politics and government

موضوع: اسلام و دولت

موضوع: Islam and state

شناسه افزوده: علی ابن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق، نهج البلاغه، برگزیده

شناسه افزوده: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah. Selections

رده بندی کنگره: ۳۸/۰۹ BP

رده بندی دیویی: ۳۹۷/۹۵۱۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۶۹۶۹۸

Abaroon.nashr@gmail.com

بی ثباتی دولت

۱' نگاه امام علی (ع)

د. ترحد بن سلامی

طراح روی، چاپ: میل

لیتوگرافی: پیشگام

چاپ: اول ۱۳۹۸

چاپخانه: پیشگام

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

بها: ۳۰۰۰۰ تومان

۹۷۸-۶۲۲-۶۶۶۰-۰۴-۴/ ۹۷۸-۶۶۶۰-۰۴-۴

همه حقوق محفوظ است

کرج. مطهری. چهارراه ملکشاه. ابتدای خیابان پنجم گوهردشت. ساختمان نگارستان. طبقه دوم. واحد ۶

تلفن: ۳۲۲۱۳۶۱۸ - ۳۶۶۶۴۹۳۱ - ۰۹۳۸۳۹۸۸۴۰۷

فهرست

پیشگفتار / ۱۱

فصل نخست : دولت و حکومت در نهج البلاغه

- ۱- ضرورت حکومت / ۱۵
- نظر برخی اندیشمندان غربی و اسلامی / ۱۵
- ضرورت حکومت از دیدگاه امام علی (ع) / ۲۳
- ۲- علت وجود دولت و حکومت / ۲۷
- ۳- وظیفه دولت و حکومت / ۴۰
- ۴- ویژگی و صفات حاکم / ۴۶
- علل انحطاط و بی‌ثباتی دولت و حکومت در نهج البلاغه

تمهید / ۶۱

فصل دوم : علل اجتماعی بی‌ثباتی دولت و حکومت

- ۱- بی‌عدالت و ظلم / ۶۵
- تعریف عدالت و ظلم / ۶۶

- نقش بی‌عدالتی و ظلم در انحطاط و بی‌ثباتی دولت‌ها و حکومت‌ها / ۶۹

- نمونه‌های عینی / ۸۲

۲- جهل به تاریخ / ۸۸

- معنای تاریخ / ۸۹

- اهمیت تاریخ / ۹۰

- تکرار تاریخ / ۹۲

- عیب گرفتن از تاریخ / ۹۵

- نمونه‌ای بی‌تاریخی / ۹۸

۳- فقر و تهیدستی افراد جامعه / ۱۰۲

- معنا و مذهب فقر / ۱۰۲

- علت فقر / ۱۰۳

- نقش فقر در بی‌ثباتی دولت و حکومت / ۱۰۵

- درمان فقر / ۱۰۸

۴- تفرقه و تشتت / ۱۱۴

- معنای تفرقه و وحدت / ۱۱۵

- اهمیت وحدت / ۱۱۸

- نقش تفرقه در بی‌ثباتی جامعه و حکومت / ۱۲۱

- تفرقه در جوامع اسلامی / ۱۲۳

فصل سوم : علل سیاسی انحطاط و بی‌ثباتی دولت و حکومت

۱- عدم نظارت بر حکمرانان / ۱۲۹

الف - انتخاب دولتمردان لایق / ۱۳۰

- ملاک‌های انتخاب / ۱۳۱

ب- نظارت مستمر و مؤثر بر دولتمردان / ۱۳۴

- سفارش و نصیحت / ۱۳۵

- توبیخ و بازخواست / ۱۳۶

- عزل / ۱۳۸

ج- نقش کارگزاران نالایق در سقوط حکومت عثمان / ۱۴۰

۲- خود محوری حکمرانان / ۱۴۲

- معنا و مشخصات خود محوری و استبداد / ۱۴۳

- علل استبداد و خود محوری / ۱۴۳

- تأثیر خود محوری / ۱۴۸

- شیوه ی امام علی (ع) / ۱۵۱

۳- بد ساری حکمرانان با مردم / ۱۵۴

- رابطه حکومت و مردم / ۱۵۵

- عواقب بدرفتاری مردم / ۱۵۹

فصل چهارم: علل انحطاط و بی ثباتی دولت و حکومت

۱- اخذ مالیات بدون عمرانی کشور / ۱۶۵

- ضرورت مالیات و معیارهای انصاف / ۱۶۷

- پیامد فشارهای مالیاتی / ۱۶۹

۲- حیف و میل بیت المال / ۱۷۹

- امانت بودن بیت المال / ۱۷۲

- نظارت بر بیت المال / ۱۷۴

- نتیجه منفی تباه کردن بیت المال / ۱۷۹

- خلاصه و نتیجه گیری / ۱۸۵

- منابع و مأخذ / ۱۹۳

پیشگفتار

- طرح فرضیه

نه تنها دانشمندان سلامتی (شعبی و سنی) که برخی اندیشمندان دیگر مذاهب و ادیان نیز به عظمت شخصیت امیرمؤمنین علی (ع) و کلام وی در نهج‌البلاغه اذعان دارند. نهج‌البلاغه کتابی جامع‌الادراف و اری جاودانه است که با گذشت زمان کهنه نمی‌شود و نه تنها مسلمانان بلکه همه آداب‌داران به نوعی بدان نیاز دارند زیرا از جمله آثار انسانی است که برای قوم و گروه معین بوجود نیامده و ملت خاصی را مورد توجه قرار نداده است بلکه با انسان هر جا که باشد سخن می‌گوید. یکی از ویژگی‌های نهج‌البلاغه این است که بخشی از مسائل اجتماعی و سیاسی انسان را در آن انعکاس یافته است، چه آنکه صاحب آن در دوره‌ی حساس از تاریخ اسلام، خود سکالر حکومت داده و به طور مستقیم با گروه‌های مختلف مردم و مسائل اجتماعی و سیاسی آنان در ارتباط بوده است. از جمله مطالب مهمی که امیر مؤمنان (علی) در نهج‌البلاغه بیان کرده، اشاره کرده، دولت و حکومت و علل انحطاط و بی‌ثباتی آن است که موضوع این کتاب قرار گرفته است.

- سؤال اصلی و فرضیه

در پاسخ به پرسش اصلی و اساسی این کتاب که "اساس سلامت و ثبات دولت و حکومت و علل عمده انحطاط و نا استواری آن کدام است؟" نظرات متفاوتی از طرف

جامعه‌شناسان سیاسی ارائه شده است. عده‌یی معتقدند که علت ثبات یک حکومت، زور و اجبار دولت و وسایل سرکوب کننده است و اگر نظام سیاسی فاقد این عنصر باشد از هم می‌پاشد. این پاسخ می‌تواند در آثار ماکیاولی، هابز و مارکس یافت. برخی دیگر اعتقاد دارند که علت ثبات، وجود پیوند یا علقه‌های منافع میان حکومت و اکثر افراد اجتماع است. به عبارت دیگر، ثبات و نظم سیاسی مبتنی بر منافع مادی محسوسی است که مردم از یک حکومت می‌برند و برعکس. در غیر این صورت نظام سیاسی دگرگون می‌شود. "پوزیتیویست"های قرن ۱۹ و ۲۰ میلادی و فایده‌گرایان مثل جان استوارت میل، این امر را پروراندند. عده‌یی نیز گفته‌اند اساس ثبات دولت در اذهان مردم است؛ در تصورات، ارزش‌ها و مشروعیتی که مردم برای دولت و حکومت قائلند. این پاسخ "لیبرال‌ها" و اندیشمندانی مانند هگل آلمانی است. پاسخ‌های دیگری نیز بیان شده که اینجا مجال طرح آنها نیست.

از دیدگاه امیر المؤمنین (ع)، اساس انحطاط و بی‌ثباتی دولت‌ها و حکومت‌ها، فاصله گرفتن حاکمان و محکومان یا توده غیبه‌ناکم از دستورها و ارزش‌های الهی و پیروی از هوی و هوس است. یعنی هرگاه یک اجتماع، اعم از دولتمردان و رعیت، امکانات و توانایی‌های خود را در مسیری که راجع به خداوند و به وسیله پیامبران تعیین شده است، قرار ندهند و مسؤولیت خود را در برابر حق و تعالی به هم‌دیگر نشناسند، دیر یا زود توان این انحراف از مسیر حق را خواهند پرداخت. این مطلب، فرضیه‌ام در کتاب حاضر است که در حد توان و اجمال سعی خواهم کرد آن را بررسم.

در این پیشگفتار چند نکته را به آگاهی خوانندگان گرامی می‌رسانم:

- اول این که، هدف از نگارش این کتاب آشنایی با سیره عملی امیرالمؤمنین (ع) و نیز انس گرفتن بیشتر با کلام او در نهج‌البلاغه است که ۲ منبع برای بررسی اندیشه‌های وی در باب دولت یا حکومت و علل انحطاط آن به حساب می‌آید.

- دوم این که، در این کتاب، دولت و حکومت مترادف با هم و به معنای مجموعه‌ی قوا و ارکان و ساختارهای مرتبط با آنها گرفته شده است.

- سوم این که، در این کتاب همه دلایل "انحطاط و بی‌ثباتی دولت‌ها و حکومت‌ها

در نهج البلاغه " استقصاء نشده است و سبب آن کم مایگی نگارنده در مقابل عظمت نهج البلاغه است. اما این بحث پرونده مفتوحی دارد و مجال تحقیق در آن فراخ است. آرزو مندم که پژوهشگران و نویسندگان عزیز بیش از پیش به نهج البلاغه توجه کنند و این مهم را به نیکی انجام دهند.

- چهارم این که، صمیمانه سپاسگزار استادان ارجمندم جناب آقای دکتر علی اصغر حابی، مرحوم دکتر کاووس سید امامی و مرحوم محمد دشتی هستم که با وجود مشغله های علمی، با روح تسامح و گذشت و با دقت به این اوراق نگریستند و این جانب را در تنظیم و اصلاح آن کمک مؤثر کردند و برخی منابع کتاب را معرفی نمودند.

www.ketab.ir